

Phrygia'dan Tanrı Apollon'a sunulan Yeni bir Altar Adağı¹

Ayşegül Keskin Çolak'ın anısına²

Hale GÜNEY³

Keywords: Phrygia, Galatia, Apollo, Men, Hosios Dikaios, Helios, votive altar

This paper presents a new votive altar to Apollo which was unearthed during illegal excavations in a place called Ağılsırtı near Aşağı Doğanöğlü village in Beylikova county in the Eskişehir province. The inscription only mentions the name of Apollo. The existence of a rider figure with a crescent depicted above the inscription, however, indicates the second god, Men, within the cult of Apollo. It is well known from the previously discovered votive inscriptions that Apollo was worshipped together with Helios and Hosios Dikaios in the region located between Tembris and Sangarius rivers in the northeast Phrygia. This new votive altar, therefore, makes an addition to our knowledge that Apollo was also worshipped together with Men in this area.

Anahtar Kelimeler: Phrygia, Galatia, Apollon, Men, Hosios Dikaios, Helios, adak altarı

Bu makale Eskişehir iline bağlı ilçelerde 2018 yılında yürütülen epigrafik yüzey araştırması sırasında Beylikova ilçe sınırlarında tespit edilen tanrı Apollon'a adanmış yeni bir altar adağını incelemektedir. Adak yazıtında sadece tanrı Apollon'un adı geçmektedir. Ancak altar adağın ön yüzünde, yazıtın üst kısmında, hilal ile beraber yer alan atlı figür betimi Phrygia'da sıklıkla rastlanan bir tanrı olan Men'e işaret etmektedir. Bu yeni adak, kuzeydoğu Phrygia'da Porsuk (Tembris) çayı ve Sakarya (Sangarius) nehri arasında kalan bölgede daha önce keşfedilen adak yazıtlarından kültürünün varlığı bilinen tanrı Apollon'a, Helios ve Hosios Dikaios'un yanı sıra, tanrı Men ile birlikte tapıldığını göstermektedir.

¹ Hakeme Gönderilme Tarihi: 17.10.2019 Kabul Tarihi 18.11.2019.

² Ayşegül Keskin Çolak, Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü'nde yürüttüğü doktora çalışması sırasında yakalandığı hastalık nedeniyle çok erken yaşta kaybettiğimiz pırl pırl bir meslektaşımızdı. Bu yazıyı onun anısına ithaf ediyorum.

³ Hale Güney, Aarhus University, Aarhus Institute of Advanced Studies, 8000 Aarhus C – Danimarka (haleguney@aiaa.au.dk). <https://orcid.org/0000-0002-8271-3498>.

Eskişehir ili Mihaliççık Mahmudiye, Alpu, Çifteler, Beylikova ve Sivrihisar ilçeleri epigrafik yüzey araştırması 2014 yılından bu yana Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sağlamış olduğu izin çerçevesinde sürdürülmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na sağladıkları izin ve Bakanlık Temsilcilerimize araştırmamızın verimli ve başarılı geçmesi için gösterdikleri gayret ve emek için teşekkürü borç bilirim. Son olarak the European Union's Horizon 2020 Research and Innovation Programme under the Marie Skłodowska Curie (grant agreement no 754513), the Aarhus University Research Foundation ve Aarhus Institute of Advanced Studies'e sağladıkları destekten dolayı teşekkür ederim.

Eskişehir iline bağlı Alpu, Beylikova, Çifteler, Mahmudiye, Mihalıççık ve Sivrihisar ilçelerinde 2018 yılında yürütülen epigrafik yüzey araştırmasında Beylikova (eski adı Beylikahır) ilçesine bağlı Aşağı Doğanoglu köyünün 3.5 km kuzeyinde ve Ağaçhisar köyünün 4.5 km güneydoğusunda Ağlısırtı denilen mevkiinde kaçak kazılar sonucunda açığa çıkarılmış olduğu bildirilen bir altar adağı tespit edilmiştir (Fig. 1-3) (URL 1).

Bu alandan, konumuz olan adakla beraber getirildiği bildirilen sütunlar, sütun başlıkları ve mezar stellerinden oluşan bir grup eser şu an Beylikova Kaymakamlık bahçesinde bulunmaktadır (Fig. 4). Eserin tespit edildiği bölgenin Roma döneminde Beylikova ilçe merkezi yakınındaki Yukarı İğdebağ köyünde bulunan bir yazıttan Khora Considiana adında bir imparatorluk mülkü olduğu bilinmektedir (Mitchell 1982 II: 34, 35; bölgede yürütülen epigrafik yüzey araştırması yayınları için bk. Güney 2016; 2018a; 2018b; 2018c; 2018d; 2019).

Env. No. 67, ölçüler: yükseklik: 106 cm; genişlik: 46 cm; kalınlık: 40 cm; harf yüksekliği: 3 cm.

Şimdiki yeri: Beylikova Kaymakamlık Bahçesi, Eskişehir; buluntu yeri: Ağlısırtı mevki, Aşağı Doğanoglu köyü, Beylikova ilçesi, Eskişehir.

Ἀγαθῆ τύχη Ἀρ-
2 γείος Μομμωνος
ὑπὲρ τῶν ἰδίων παν-
4 τῶν Ἀπολλώνι εὐ-
χίην.

Çeviri: Hayırlı uğurlu olsun! Mommon oğlu Argeios sahip olduğu her şey için (bu altarı) Apollon'a sundu.

Mommon oğlu Argeios'un tanrı Apollon'a sunduğu bir adak olduğu anlaşılan altardaki ὑπὲρ τῶν ἰδίων παντῶν ifadesi bölgedeki adak yazıtlarında sıklıkla rastlanan bir ifadedir (Mitchell 1982 II: 13, 45; Erten 2018: 203; SEG 41, 1186, 1187, 1208, 1214, 1216, 1219, 1220). Adakta bulunan kişinin ismi Argeios, Hellence bir isim olup bu isme Galatia, Phrygia, Pisidia, Lykaonia ve Kappadokia bölgelerinde keşfedilen diğer yazıtlarda da rastlanılmaktadır (Balzat – Catling – Chiricat – Corsten 2018: 51). Bu isim ayrıca Argaios formunda da tespit edilmiştir. Adakta bulunan kişinin patronimi Mommon ise Galatia ve Phrygia'da bulunan diğer yazıtlarda da karşımıza çıkar (Balzat – Catling – Chiricat – Corsten 2018: 301). Ancak ismin kökeni konusunda bir Kelt ismi ya da Phryglere kadar uzanan yerel bir isim olabileceği konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır (Balzat – Catling – Chiricat – Corsten 2018:: 301; Robert 1955: 92-93, dn. 7; Mitchell 1982 II: 288).¹

¹ A Lexicon of Greek Personal Names (5c), Mommon ismini herhangi bir aksan işareti olmaksızın vermekte ve dolayısıyla Mommon'u yerel bir isim varsaymaktadır. Balzat et al. 2018: 301. –momm kökü ismin daha çok Kelt ya da Phrygia kökenli olabileceğine işaret eder. Gerçekten de Britannia and Galya'da bu kökten türemiş isimler tespit edilmiştir. Holder 1904 II: 619-620. Ancak Ellis Evans, bu isme ihtiyatlı yaklaşarak bunun bir "lallname" olabileceği yorumunda bulunmuştur. Evans 1967: 295-296, 427, 459-460.

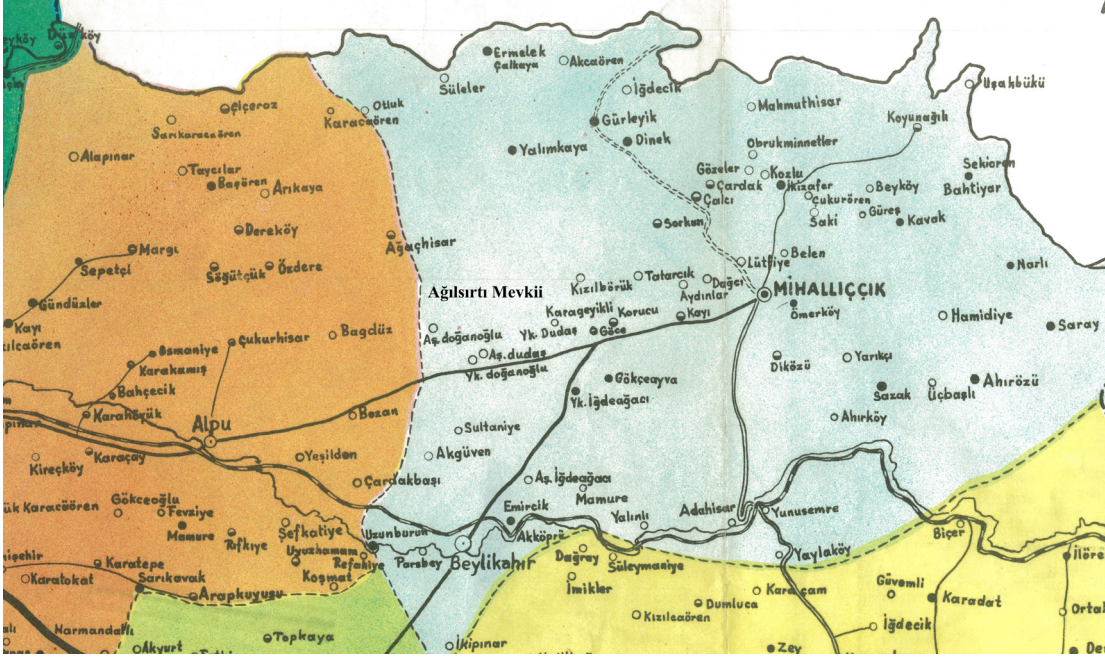

Fig. 1. Apollon altarnın bulunduğu mevkiyi ve bölgeyi gösteren harita (S. Çalışır – Z. Suro, 1:400.000 ölçekli Eskişehir İl Haritası)

Ligatürler ikinci satırda omega ile nü arasında, 3. satırda nü ve pi arasında, 4. satırda omega ve nü arasında ve son olarak 5. satırda eta ile nü arasında görülmektedir.

Yazıtta geçen tanrı Apollon'un araştırma bölgemizdeki civar köylerde daha önce yayımlanan yazıtlar sayesinde farklı epithetlerle de tapım gördüğü bilinmektedir. Bunlardan biri "parlak" anlamındaki tanrının güneş ile ilintili epitheti "Phoebus" Çardak köyünde bulunmuştur (Mitchell 1982 II: 74). Yine Çardak köyüne yakın bir mesafedeki Obruk köyünde bulunan bir yazıtta tanrının bu sefer okçuluktaki hüneriyle ilintili olarak "Hekatoios" (uzağa ok atan) epitheti kullanılmıştır. Bu yazıt Apollon'a hizmet etmiş bir rahibe ait mezar yazıtıdır (Mitchell 1982 II: 74a). Son olarak daha kuzeyde muhtemelen Iulio-polis kenti sınırındaki Sarıyar kasabasında tanrıya bu kez de kehanete ilişkin epitheti olan "Pythia" ile adakta bulunulduğu görülmektedir (Mitchell 1982 II: 154).

Diğer taraftan, burada tanıtılan altar üzerindeki ikonografik özellikler yazıtta adı geçen tanrı Apollon dışında başka bir tanrının varlığına da işaret etmektedir. Dikdörtgen formda gri mermerden yapılan altar adağında yazıtın yukarısında bir platform üzerinde at sırtında sola doğru ilerleyen bir figür bulunmaktadır. Atlı figürün arka kısmındaki boşlukta ise bir hilal betimi yer almaktadır. Baş kısmı tahrip olmuş atlı figürün başı üzerinde daha büyük izlerin varlığı figürün bir Phryg başlığı takmış olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca figürün baş kısmını düzgün bir şekilde çevreleyen dairesel bir hattın varlığı figürün Phryg başlığı takmasının yanı sıra başının bir hale ile çevrelediğini akla getirmektedir. Ancak ikonografik açıdan daha muhtemel olan bu dairesel izlerin figürün her iki omzundan yükselen hilal betimlerinin izleri olmasıdır. Figürün arka kısmındaki hilal betimi de göz önüne

Fig. 2. Apollon altar adağı (Foto, H. Güney).

Fig. 3. Apollon altar adağı ön yüzündeki yazıt ve atlı figür betimi (Foto, H. Güney).

alınırsa bu figür tanrı Men olmalıdır.² Çünkü özellikle Phrygia bölgesinde, tanrı Men'in genellikle omuzlarında bir hilal, bir Phryg başlığı ve yaygın şekilde atlı olarak betimlendiği bilinmektedir (Erten 2018: 210). Yine tanrıya ait semboller olan çam kozalağı, palmiye dalı, uzun asa ve çifte balta da tanrı ile beraber sıklıkla resmedilmiştir (Akyürek-Şahin 2011: 130-132; Lane 1990: 2161-2174). Burada konumuz olan altardaki atlı figürün sağ eli yumruk şeklinde önünde durmaktadır. Sol el ve kolunun pozisyonu ise tahribattan dolayı tam belirgin değildir. Tanrı Men Phrygia'daki betimlerinde genellikle uzun bir tunica ya da khitoniskos giyer. Bu giysiler üzerine ise kısa bir manto (khlamys) giymektedir (Akyürek-Şahin 2011: 131). Burada tanıttığımız Men betiminde üzerinde bir khitoniskos ve arka tarafında muhtemelen onun üzerine giydiği kısa mantonun uç kısmı görülmektedir.

Altar adağın sol yan yüzünde tahrip olmuş bir büst bulunmaktadır. Büstün başı hafif sağa dönük ve muhtemelen bir Phryg başlığı ile birlikte tasvir edilmiştir. Tahribattan dolayı büstün omuzlarındaki hilal net değildir. Adağın sol yan yüzündeki bu figür de görünüşe göre tanrı Men'i resmetmektedir. Altarın sağ yan yüzünde ise platform üzerinde, sola dönük, gagasında çelenk tutan bir kuş betimi bulunmaktadır (Fig. 7 ve 8).

² Phrygia'da Kakasbos, Apollon, Helios, Sozon ve Sabazios gibi tanrıların da atlı (binici) betim ve heykelleri bulunmaktadır. Delemen 1999. Eda Akyürek Şahin'in Kütahya Müzesi'nde bulunan atlı Men heykel adaklarını incelediği çalışması için bk. Akyürek-Şahin 2011: 130-134.

Fig. 4. Apollon altar adağıyla beraber kaçak kazı alanından getirildiği bildirilen eserler (Foto, H. Güney).

Fig. 5. Apollon altar adağı sol yan yüzündeki betim (Foto, H. Güney).

Figür detaylarındaki küçük tahribatlara rağmen büyük ölçüde korunarak gelen altarın ön yüzündeki alınlık kısmında, ortada, altı yapraklı bir rozet ve bu rozetin her iki tarafında sarmaşık yapraklarından süslemeler betimlenmiştir. Altarın sağ ve sol yan yüzlerindeki alınlıklarda ise bu defa dört yapraklı rozetler ve yine her iki taraflarında sarmaşık yapraklı süslemeler yer alır.

Böylelikle burada tanıttığımız yazıttan Apollon'un tanrı Men ile birlikte tapım gördüğü anlaşılmaktadır. Apollon'un Men ile birlikte tapılması Küçük Asya'da yaygın görülen ve Phrygia bölgesinde de örnekleri bulunan bir durumdur (Lane 1976 III: 91-92). Tanrı Men araştırma bölgemizdeki sadece iki köyde bulunan adak yazıtlarında tespit edilmiştir (Yeniurt köyü, Beylikova ilçesi: Mitchell 1982 II: 28b; Akçaören köyü, Mihaliççik İlçesi: Güney 2018d: 173-174). Ayrıca yakın mesafedeki Midaion, Germa ve Iuliopolis gibi komşu kentlerin sikkelerinde de tanrı Men betimi karşımıza çıkmaktadır (Midaion: Aulock 1980-1987; Iuliopolis: Waddington – Babelon – Reinach 1904-1912: 42; Germa: Aulock

Fig. 6. *Apollon altar adağı sol yan yüzündeki betim detayı (Foto, H. Güney).*

2018a: 106). Bu adakta atlı bir figür dikkat çeker. Ancak yıpranmış olduğu için baş ve gövde detayları belirgin değildir. Bu iki adak yazıtı dışında camii avlusunda *bucrania* taşıyan bir altarın da bulunduğu gözlemlenmiştir (Güney 2018a: 108). Yine Kayı ile Aydınlar köyü arasındaki Oğuz Pınarı mevkiinde bulunarak Kayı köyüne getirilen iki adak yazıtı da Apollon ve Hosios Dikaios'a adanmıştır (Güney 2018a: 104-106). Bu adaklarda herhangi bir betim bulunmamaktadır. Adaklar imparatorluk kölesi Khryseros ve köy sakinleri tarafından adanmıştır (Güney 2018a: 104-106).

John George Anderson Yukarı Dudaş'taki köy mezarlığında Apollon ve Hosios'a (θεοῖς ἐπιηκόοις - dinleyen tanrılar) adanmış bir başka yazıt daha tespit etmiştir (Mitchell 1982 II: 44). Aynı yerde bulunan bir başka yazıt Apollon'un buyruğu üzerine Helios'a sunulan bir adaktır (Mitchell 1982 II: 47). Yine yakın mesafedeki Aşağı Dudaş köyünde MS 247 yılına tarihli bir yazıt fragmanı Hermas isminde bir rahibe ait mezar taşıdır. Ancak rahibin

1968: 236, no. 15). Ancak söz konusu bölgede tespit edilen Apollon adaklarında Men betimiyle ilk kez karşılaşılmaktadır.

Konumuz olan Apollon altar adağının bulunduğu yere bir kaç kilometre mesafedeki Yukarı Dudaş ve Kayı köyünde bulunan yazıtlardan Apollon'un Hosios Dikaios ile beraber tapım gördüğü anlaşılmaktadır (Fig. 1). 2015 yılı yüzey araştırmamızda Kayı'da köy camisinin avlusunda bulduğumuz iki yazıt Hosios Dikaios'a adanmıştır (Güney 2018a: 106-107). Bunlardan biri John George Anderson tarafından 19. yüzyılın sonlarında bölgede yürütüldüğü araştırması sırasında Yukarı Dudaş'ta kaydedilen adaktır (Anderson 1899: 80, no. 44 = Mitchell 1982 II: 45).³ Adak yazıtının daha sonra Kayı köyüne taşındığı anlaşılmaktadır.⁴ Diğer yazıt ise yine Yukarı Dudaş'tan getirilen ancak Anderson'un yayımlamadığı bir adak yazıtıdır (Güney

³ Ayrıca adak altarın buluntu yeri olan Doğanoglu ve Yukarı Dudaş köylerine çok uzak olmayan Alpu ve Beylikova ilçeleri arasındaki Uyuz Tepe'de bulunduğu kaydedilen bir itiraf yazıtı (CIG 4142) Marijana Riel tarafından Yukarı Dudaş köyü ve çevresinde tespit edilen Hosios Dikaios kültü ile ilişkilendirilmiştir, bkz. Riel 1997: 40.

⁴ Camii avlusundaki yazıtların Yukarı Dudaş köyünden Kayı köyüne getirildiği köylüler tarafından ekibimize söylenmiştir.

Fig. 7. *Apollon altar adağı sağ yan yüzündeki betim (Foto, H. Güney).*

Fig. 8. *Apollon altar adağı sağ yan yüzündeki betim detayı (Foto, H. Güney).*

hangi tanrıya hizmet ettiği bilinmemektedir (Mitchell 1982 II: 49).

Yukarı Dudaş'ın 40 km kadar kuzeyinde Otluk köyü yakınındaki Kayapınar mevkiinde 2015 epigrafik yüzey araştırmamızda bulunan bir adak da yine Hosios Dikaios'a sunulmuştur (Fig. 1) (Güney 2018a: 102-104). Bu yazıtın üst kısmında quadriga çeken bir figür betimlenmiştir. Benzer örneklerden figürün Helios olabileceği öne sürülmüştür (Güney 2018a: 102-104). Marijana Riel'in hazırladığı Hosios Dikaios'a sunulan adak yazıtları katalogunda, burada bahsedilen köylere yakın mesafedeki Alpu ilçesine bağlı Başören köyünde bulunduğu kaydedilen adaklardan biri Hosios Dikaios'a diğeri ise Apollon ve Hosios Dikaios'a adanmıştır (Fig. 1) (Riel 1991: 12-13, no. 22 ve 23). Apollon ve Hosios Dikaios'a sunulan adakta ışın taçlı atlı bir figür bulunmaktadır. Ancak hilal betimi olmaksızın çifte balta, krater, boğa/öküz başı gibi bilinen diğer atribüleri göz önüne alarak bu tanrının Men olduğunu söylemek güçtür.⁵

Yukarı Dudaş köyü etrafında yoğunlaşan bütün bu epigrafik malzeme burada Apollon, Hosios Dikaios ve Helios'a adanmış kutsal bir alanın olabileceğine işaret etmektedir. Belki de bu kutsal alan, burada tanıttığımız yazıtın buluntu yeri olan Aşağı Doğanoglu köyü kuzeyindeki Ağlısırtı mevkiidir (Fig. 1). Çünkü söz konusu altların bulunduğu kaçak kazı

⁵ Atlı tanrı konusunda Emre Erten tarafından yakın zamanda yayımlanan bir makale, atlı tanrının ikonografik özelliklerine göre hangi tanrı olabileceği konusuna ışık tutmaktadır. Erten 2018: 199-217.

Fig. 9. *Apollon altar adağı tepe kısmındaki sıva harcı ve kırmızı boya izleri (Foto, H. Güney).*

alanını incelemek üzere Eskişehir Koruma Kurulu ve Eskişehir Müzesi'nden gelen arkeologlar eski bir ağılın kuzey bitişindeki bir tepede açılan kaçak kazı çukurunda olasılıkla Geç Roma dönemine ait büyük bir yapının tahrip edildiğini kaydetmektedir (URL 1). Söz konusu kaçak kazıya ilişkin tutulan raporda buradaki kazı çukurundan etrafa saçılan Geç Roma dönemine ait çok sayıda pişmiş toprak levha parçası, yapıya ait kalker ve mermerden yapılmış kesme blok taşlar, sütun parçaları, sütun kaideleri, mimari elemanlar, düz ve girlandlı adak stelleri görüldüğü yazar (URL 1). Ayrıca, yerleşimin yaklaşık 2 km²lik bir alana yayıldığından bahsedilmektedir. Kalker kesme taştan yapılmış yapının duvarlarını net olarak gözlemleyen arkeologlar özellikle güney kesitteki duvarda duvarın doğu yüzünün harç ile sıvandığı kuzey yüzünün ise boyalı olduğunu tespit etmiştir (URL 1). Gerçekten de burada incelediğimiz altar adağın tepe kısmında sıva harcı ve kırmızı boya izlenmektedir (Fig. 9). Beylikova Kaymakamlık bahçesinde altar adağın yanındaki bir sütunda yine harç ve kırmızı boya izlenmekte ve ayrıca sütun üzerine bir Latin haçının betimlendiği görülmektedir. Kaçak kazı alanına gelen arkeologların bahsettiği Geç Roma dönemi yapısı belki de bir kilise ya da dini bir yapıydı. Arkeologlar ayrıca kazı yapılan alanın özellikle batı ve güneyinde olmak üzere yüzeyde bazıları temel seviyesinde plan veren çok sayıda taş öbeklerini kaydetmiştir. Yine alanda farklı noktalarda ve uzaklıkta yaklaşık 1.00 X 1.00 m ölçülerinde şekilsiz yerel taşların orta kısımlarının oyulduğu görülerek bu taşların kaide olarak kullanılmış olabileceği ileri sürülmektedir (URL 1). Belki daha önce Apollon kutsal alanı olan bu yer daha sonra kilise ya da dini bir yapıya dönüştürülmüş olabilir. Çünkü sadece günümüzde değil, antik dönemde de mevcut taş malzemenin ilk

kullanımdan sonra devşirme malzeme olarak kullanılması araştırma bölgemizde de görülen yaygın bir durumdur (Güney 2018d: 170-171).

Sonuç olarak, bu yazıda Eskişehir iline bağlı Beylikova ilçesi Aşağı Doğanoğlu köyü yakınında açığa çıkarılan tanrı Apollon'a sunulan yeni bir adak altarı tanıtılmaktadır. Bu yeni keşif, kuzeydoğu Phrygia'da Porsuk Çayı ve Sakarya nehri arasındaki bölgede varlığı daha önce bulunmuş olan yazıtlardan bilinen ve Helios, Hosios Dikaos gibi tanrılarla birlikte tapılan Apollon kültüne yeni bir tanrı eklemektedir. Bu tanrı, adak altarda görüldüğü üzere Phrygia bölgesinde atlı olarak da betimlendiği bilinen tanrı Men'dir. Aşağı Doğanoğlu köyüne komşu köylere dağılmış durumda olan ve Apollon ile birlikte Hosios Dikaos ve Helios'un yer aldığı diğer adak yazıtlarından söz konusu külte ait kutsal alanın bu civardaki bir mevkiide belki de adak altarın keşfedildiği Ağılırtı mevkiinde bulunduğu ileri sürülebilir. Şüphesiz bölgede yürütülecek detaylı bir arkeolojik çalışma ve elde edilecek yeni epigrafik malzeme Apollon kültü ve kutsal alanı konusunda daha kesin bilgilere ulaşmamızı sağlayacaktır.

Kaynakça

Akyürek-Şahin, N.E. 2011

"Kütahya Müzesi'nden Adaklar", *Arkeoloji ve Sanat* 137: 115-146.

Anderson, J.G.C. 1899

"Exploration in Galatia cis Halym" *Journal of Hellenic Studies* 19: 52-134.

von Aulock, H. 1968

"Die römische Kolonie Germa in Galatien und ihre Münzprägung" *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts* 18: 221-237.

-1980-1987,

Münzen und Städte Phrygiens I-II, Tübingen.

Balzat, J.S. – R.W.V. Catling – É. Chiricat, T. Corsten (eds.) 2018

A Lexicon of Greek Personal Names 5c: Inland Asia Minor, Oxford.

Delemen, İ. 1999

Anatolian Rider-Gods. A Study on Stone Finds from the Region of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycania, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period, (Asia Minor Studien 35), Bonn.

Erten, E. 2018

"Dorylaion'dan Yeni Bir Hosios kai Dikaos Adağı ve Atlı Tanrı Üzerine Bazı Düşünceler", *Phaselis IV*: 199-217.

Evans, E. 1967

Gaulish Personal Names, Oxford.

Güney, H. 2016

"New Inscriptions from Choria Considiana I: Çalçak Roman Necropolis", *Anatolian Studies* 66: 125-139.

-2018a

“New Inscriptions from northeast Phrygia: The cult of Hosios and Dikaios”, *Gephyra* 18: 101-117.

-2018b

“New Epigraphic Documents from northeast Phrygia”, *Philia* 4: 55-66.

-2018c

“Ancient Quarries and Stonemasonry in Northern Choria Considiana”, K. Marasovic- D. Matetic Poljak (eds.), *ASMOSIA XI Interdisciplinary Studies on Ancient Stone*, Proceedings of the XI International Conference of ASMOSIA, Split, 18–22 May 2015, Arts Academy in Split, Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy, University of Split, Split: 621-631.

-2018d

“New Inscriptions from northeast Phrygia”, *Epigraphica Anatolica* 51: 167-183.

-2019

“The Sanctuary of Zeus Sarnendenos: The Cults of Zeus in northeast Phrygia”, *Anatolian Studies* 69: 155-174.

Holder, A. 1904

Alt-celtischer Sprachschatz, vol. II, Leipzig.

Lane, E. N. 1976

Corpus Monumentorum Religionis Dei Menis, vol. III: Interpretations and Testimonia, Leiden.

-1990

“Men: A Neglected Cult of Roman Asia Minor”, *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt* 2/18.3: 2161-2174.

Mitchell, S. 1982

Regional Epigraphic Catalogues of Asia Minor, vol. II: The Inscriptions of North Galatia. The Ankara District (British Institute at Ankara Monograph Series), Oxford.

Ricl, M. 1991

“Hosios kai Dikaios: Première partie: Catalogue des inscriptions”, *Epigraphica Anatolica* 18: 1-70.

-1997

“CIG 4142: A Forgotten Confession-Inscription from North-West Phrygia”, *Epigraphica Anatolica* 29: 35-43.

Robert, L. 1955

Hellenica: Recueil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités grecques, vol. 10, Paris.

SEG

Supplementum Epigraphicum Graecum, Leiden.

Waddington, W. – E. Babelon – T. Reinach 1904-1912

Recueil général des monnaies grecques d'Asie mineure, Paris.

İnternet Kaynakları:

URL 1. Eskişehir Kültür Mirası Envanteri, Ağlısırtı Antik Yerleşimi:
<http://www.eskisehirkulturenvanteri.gov.tr/sitdetay.aspx?ID=163>.